

Henry Purcell

La música del Barroc a la Gran Bretanya (1659-1695).

Tercer centenari de la seva mort.

Antoni Sala i Serra

El cas de **Henry Purcell** demostra que un geni jove pot treure partit de la seva circumstància i satisfer les necessitats musicals d'una societat, la britànica, en reconstrucció. **Purcell** neix poc abans d'una triple restauració a la Gran Bretanya; la de la monarquia, la de l'Església i la dels teatres. Es restablia així una tradició interrompuda prop de vint anys per la guerra civil i la proclamació de la República. Tot i que les classes més selectes dels puritans (entre ells, Milton, autor de *El paradís perdut*) no foren del tot indiferents a la música, sí que eren contraris al seu ús com a vehicle religiós en la litúrgia de la religió oficial. Tot era una natural reacció revolucionària dels puritans durant la primera època dels Stuards, en què la música, el teatre, la religió i tota la cort estaven només al servei de la voluntat del palau reial. Això fou una de les causes, ultra el sentit purista i pietista, de caire moral i religiós, de la prohibició dels teatres durant tota l'època de *Cromwell*, d'ençà del 1642. Pel que fa a la música, aquesta prohibició no fou tan severa i restrictiva, atès que els puritans acceptaven que era una de les formes de l'esplai i el lleure. Això no obstant, propugnaven, i fins i tot imposaven, que aquests moments de descans no fossin per a divertir-se, sinó per a dedicar-los a l'oració, al seguiment de les Sagrades Escripures i al cant dels Salms.

Amb la seva doctrina rigorosa, tancada i individualitzada, pretenien transformar els costums i la vida del poble, molt embrutida, vers un model de societat popular cohesionada i puritana. Malgrat la seva dura imposició als castells, a les granges i a les cabanes, els seus habitants van intentar de portar, sense soroll, més enllà de les disposicions restrictives, una vida natural i més humana. Per això els historiadors reconeixen que el que canvia en aquest període és el marc de les tradicions. Fou en els espais populars i de classe mitjana on se centrà l'activitat musical i festiva, i desapareix tota l'anterior base cultural, selectiva, aristocràtica, impulsada des de la cort reial. Per

aquest motiu la creativitat pren com a base, en la música, les cançons populars i de taverna, juntament amb els aires provinents dels pobles més miserables d'Irlanda i d'Escòcia. Aquesta diversitat forma el cos autòcton de la música anglesa posterior. Per això la música de la Gran Bretanya, considerada al continent europeu més aviat endarrerida durant el *barroc*, tindrà sempre, tot i la influència de la música de Versalles i la penetració irresistible del barroc italià, un rerafons senzill i popular, de melangia sentimental, que enriquirà el tresor de l'herència musical madrigalista anglesa.

El retorn, com a rei, de Carles II, fill del rei decapitat per la revolució i provinent de vint anys d'exili a París, porta a Londres les modes i els costums de Versalles i malda per recuperar el passat esplendor d'una cort que ara tindrà, a més, la influència francesa. **Henry Purcell** omplirà el buit musical amb tota mena de música; ceremonial, religiosa, profana, instrumental, semi-òpera, etc. Els tedeïms, funerals, odes, música instrumental i d'escena, semi-òpera, etc., sortiran de la inspiració d'aquest músic, que morirà jove, als trenta-sis anys. Es diu que amb una vida més llarga hauria pogut influir en tot el segle i fins i tot rivalitzar amb Haendel.

La música de **Purcell** parteix de l'herència autòctona, sense ignorar els seus mestres Byrd i Blow, i les influències fortament presents de França (Lully) o d'Itàlia (Monteverdi, Corelli). Amb tota aquesta diversitat construirà una obra musical important. En la música instrumental **Purcell** seguirà en part les pautes de la música anglesa per a viola. El seu estil s'acosta al del madrigal polifònic, amb una complexa harmonia, que de vegades pot ser, fins i tot, dissonant; per bé que en les seves fantasies, molt més intenses i emotives que les del seu mestre Locke, de les quals segurament **Purcell** va treure model, s'hi noten, en canvi, sobretot en les sonates de moviment ràpid, les fórmules harmòniques i tonals característiques de Corelli. Pel que fa a la música religiosa, la diversitat d'estil es dona també en l'obra de **Purcell**.

Possiblement havia estudiat la música escrita dels seus compatriotes Byrd i Gibbons, com també els madrigals de Monteverdi i d'altres compositors italians capdavanters de l'època. Els *fulls anthems* de Purcell segueixen deliberadament l'estil tradicional anglès, però amb un sentit més expressiu. Molt impressionant és el famós *Te Deum and Jubilate*, amb les seccions corals que reflecteixen bona part de l'estil homofònic religiós francès i també un esclat ampli de l'antífona veneciana. Aquesta obra, escrita per celebrar la diada de Santa Cecília, és en certs moments grandiloqüent, sobretot en la part de trompetes a l'estil francès i de la Bolonya italiana.

En la música profana, la profusió d'odes a les quals els "*Anthems*" religiosos deuen la seva fórmula, fou deguda al fet que les "odes reials" va ser l'ocupació principal de Purcell des de 1680 fins a l'any anterior a la seva mort. Aquestes odes comencen sovint amb una obertura a la francesa, amb solos també del mateix estil. En un principi foren relativament menys interessants que la seva música religiosa, però posteriorment han estat considerades per la crítica com les més admirables entre les seves obres musicals. Cal fer ressaltar la destinada a l'aniversari de la reina Maria, *Com in sons of art away* ("Veniu fills a l'art"), que compta amb una excel·lent obertura, una inspirada ària a l'estil italià i un extraordinari duo de tenors lleugers. Els dons de Purcell per a la melodia prenen relleu en les cançons, algunes de les quals van ser compostes per a obres escèniques, i això fa que aquestes obres de teatre siguin més atractives que el pobre desenvolupament del seu text.

L'estil de Purcell per a escena, semi-òperes i òperes, es caracteritza generalment per una obertura a la francesa amb pomposos adagis i moviment contrapuntistes, amb melodies senzilles, amb duos i diàlegs força rebuscats per fer ressaltar l'acció dramàtica.

En Purcell destaca la seva facilitat per a reunir, en un arcaic teatre anglès, els models musicals francesos i italians més avançats. Els *recitativo-airoso*, que fa servir poc sovint, els adapta a l'estil italià del baix continu, i en ressaltarà, d'aquest estil, l'ària-lament, sempre amb gran classe, seguint la tradició de Monteverdi i Cavalli, de l'escola veneciana. Aquest plantejament l'aplicarà en la seva òpera més extraordinària, *Dido and Aeneas*, amb l'ària-

lament *When am laid in eart* ("Quan amb donaran terra"), una de les més belles i cèlebres cançons de la lírica europea. En aquesta òpera utilitza uns cors de gran sonoritat, que recorden el model francès de Lully. Quelcom semblant es podria dir de *La Reina de les Fades* i, amb una qualitat potser menor, de *El Rei Arthur*, *La Reina India* i *La Tempesta*. Si l'òpera hagués guanyat popularitat a Londres en la dècada de 1690, Purcell s'hauria convertit en el primer gran compositor anglès d'aquest gènere, monument musical del *barroc*.

Cal reconèixer-li l'esforç per a adaptar les seves inspiradíssimes melodies al *belcanto* del segle XVII i a la tradició vocal anglesa. Purcell fou també un gran mestre en la composició de música abstracta, en la qual pot ser sofisticat i europeu i, a la vegada, inconfusiblement anglès i senzill. No és estrany que compositors del segle XX com ara Britten i Tippett busquin en Purcell tant la seva inspiració espiritual com la forma de dominar la tècnica de la llengua nativa per trencar el corrent predominant europeu.

Purcell va morir a Londres, en plena activitat creadora, el 21 de novembre de 1695 i és enterrat a l'abadia de Westminster, a prop de la galeria de l'òrgue. Els seus funerals foren solemnes, cantats pels cors de l'abadia i de la capella reial.

DISCOGRAFIA

HENRY PURCELL (1659-1695)

Òperes i Semi-òperes

Dido and Eneas. ARCHIV 19824

El Rei Arthur. ERATO CD 2292-2

La Reina Índia. ERATO CD 2292-45556-2

La Reina de les Fades. ARCHIV CD 419 221-2AH2

Odes i música religiosa

Oda a Santa Cecília. ARCHIV 2533 052

Oda Aniversari Reina Maria. HARMONIA HMJ 222

Funerals Reina Maria. ERATO ZL 30512

Odes i Elegies. HARMONIA-ACCENT 7802

Cants i Anthems. HARMONIA HM 247

Música per a Teatre i Taverna

Cançons de Taverna. HARMONIA HM 242

Música per a Teatre. DECCA 642 250 AS

Música per a Teatre. DECCA 642 306 AW

MONISTROL
CINE FOTO

Fotografia - Cinema

Passeig de la Plaça Major, 4
SABADELL

COMA

PASTISSERIA • BOMBONERIA • GRANJA
VIA MASSAGUÉ, 45 BIS - TEL. 727 34 70

GRANJA • PASTISSERIA
PASSEIG DE LA PLAÇA MAJOR, 59 - TEL. 725 79 77
08201 SABADELL

MONISTROL

Passeig de la Plaça Major, 6
Telèfon 725 49 25
SABADELL

